

مقاله پژوهشی: جهانی‌شدن مبتنی بر نظریه‌های فرهنگی اسلام و غرب

سورنا کیانی^۱، سعید صادقی‌گوغری^۲

دریافت مقاله: ۹۶/۱۲/۰۴

پذیرش مقاله: ۹۷/۰۲/۰۵

چکیده

اکثر مکاتب مادی و ادیان الهی، بسته به نوع جهان‌بینی و میزان درک خود از اهداف زندگی بشر و رابطه آن با جهان هستی، پایان تاریخ را حرکت به سمت و سوی ایجاد وحدت در بین اقوام و ملل مختلف جهان؛ و در اصطلاح جهان‌شمولی و جهانی‌شدن می‌دانند. مکتب لیبرال-دموکراسی با اصالت دادن به امانیسم و اولویت بخشی به حصول خواسته‌های مادی انسان؛ به طرح اهم نظریه‌های خود در خصوص جهانی‌شدن - نظریه‌های فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون پرداخته است. لیکن، اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) بر اساس وعده‌های محتوم الهی در بسیاری از آیات نورانی قرآن کریم، و به استناد احادیث متواتر از معصومین (علیهم‌السلام) اعتقاد به ظهور منجی الهی در آخرالزمان و تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) دارد. هدف این مقاله آن است، تا ضمن در نظر گرفتن اوضاع فرهنگی محیط بین‌الملل، به تبیین میزان موفقیت نظریه‌های فرهنگی غرب و اسلام در رابطه با جهانی‌شدن و وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق جهانی‌شدن اسلام ناب محمدی بپردازد. این تحقیق از نوع کاربردی است و با رویکرد آمیخته کمی و کیفی از روش‌های توصیفی-تحلیلی و زمینه‌ای - موردی استفاده شده و بدون دخالت استنتاج‌های ذهنی محقق؛ به توصیف و تحلیل آنچه که هست پرداخته شده است. جامعه آماری این تحقیق حدود ۲۸۰ نفر از صاحب‌نظران و خبرگان هستند که با توجه به محدودیت حجم جامعه آماری (حدود ۲۸۰ نفر) از فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه آماری استفاده شد. ابزار اندازه‌گیری اطلاعات در نظرسنجی از جامعه آماری، پرسش‌نامه بوده و گردآوری اطلاعات با روش کتابخانه‌ای انجام گرفته است. نتایج نشان می‌دهد جهانی‌شدن با رویکرد اسلام رویکردی واقعی است و ج.ا.ا. نیاز برای آن در محیط ملی و فراملی تلاش کند.

کلیدواژه‌ها: جهانی‌شدن، محیط بین‌الملل، اهم نظریه‌های فرهنگی.

۱. دانش‌آموخته دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی. (نویسنده مسئول) kiani.sournei@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

انسان‌ها همیشه در آرزوی رسیدن به جامعه‌ای هستند که در آن، آسایش، رفاه، امنیت، عدالت و برابری وجود داشته باشد. در نگرش قرآن کریم، نظام آفرینش برای انسان و تأمین نیازهای مادی و معنوی اوست. از این روی، باید هدفی مهم و بزرگ پیش‌روی آدمیان وجود داشته باشد. بعثت انبیای الهی را نیز می‌توان، نشأت گرفته از عظمت انسان، اهمیت وجودی آدمی و تکریمی که خداوند از او نموده، دانست. اما انسان امروزی، از لحاظ تکامل اقتصادی و فن‌آوری به حدی پیشرفت کرده که فاصله‌اش را با تکامل معرفتی و معنوی خویش، حیرت‌آور کرده است. با توجه به تحولات اخیر جهان؛ گروهی از نظریه‌پردازان غربی، لیبرالیسم را پیروز عرصه نبرد با دیگر رقبای خود - مانند: مارکسیسم، فئودالیسم، امپریالیسم و دیگر نظام‌های حکومتی - می‌دانند. آنان معتقدند که چون مکتب لیبرال - دمکراسی به دنبال تحقق خواسته‌های مادی انسان است، پس بشر آخرالزمان جهت تحقق مطالبات خود؛ چاره‌ای جز پیوستن به ایدئولوژی لیبرالیسمی ندارد. این خودشیفتگی، چنان برخی از نظریه‌پردازان غربی مانند: فرانسیس فوکویاما (واضع نظریه پایان تاریخ و آخرین بشر) و ساموئل هانتینگتون (واضع نظریه برخورد تمدن‌ها) را تحت تأثیر قرار داده که مدعی‌اند پدیده جهانی شدن تا زمانی در مسیر درست خود قرار دارد که مبتنی بر اصول لیبرالیسم و تحقق اهداف آن باشد. این در حالی است که اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم)، آن جامعه آرمانی را برای رهایی از زنجیرهای اسارت، قابل تحقق می‌داند که با ندای فطرت‌های پاک، سازگاری دارد و به تشکیل جامعه مهدوی منجر خواهد شد. جامعه‌ای که عاری از هرگونه ظلم و تعدی؛ و لبریز از عدالت است. جامعه‌ای که پیامبران الهی از آن سخن گفته، و برای تحقق آن کوشیده‌اند؛ اما همواره موانعی در مسیر تشکیل آن وجود داشته که باعث شده است تا انسان؛ در طول تاریخ در حسرت و آرزوی زندگی در چنین جامعه‌ای به سر برد. بنابراین، جمهوری اسلامی ایران - به عنوان ام‌القرای جهان تشیع - وظیفه دارد که در جهت فراهم آوردن شرایط جهانی شدن اسلامی - تشکیل حکومت مهدوی - فعالیت نماید.

با توجه به بروز تغییرات پیرامونی در قرن معاصر و توفیق نسبی لیبرال - دمکراسی در برابر رقبای ایدئولوژیکی خود، مانند: نظام‌های سلطنت موروثی، فاشیسم و کمونیسم؛ برخی از نظریه‌پردازان غربی در توصیف تمایل ملت‌های عقب مانده در پیوستن به نظام لیبرال - دمکراسی، دچار مبالغه شده‌اند. مشکل آن است که مدعیان برتری لیبرالیسم بر دیگر ایدئولوژی‌های موجود در جهان؛ با

استفاده از ویژگی‌های محیط بین‌المللی فرهنگی حاکم بر جهان امروز و بهره‌مندی از امکانات وسیع تبلیغاتی خود، اسلام را بزرگترین دشمن غرب در پایان تاریخ؛ و البته محکوم به شکست در برابر لیبرال - دموکراسی می‌دانند. بنا برآنچه گفته شد، جمهوری اسلامی ایران باید جهت پاسداری از حریم دین مبین اسلام - بر اساس آیات قرآن کریم و احادیث متواتر معصومین (علیهم‌السلام) - در راستای پروسه جهانی شدن اسلامی ایفای نقش نماید و با معرفی و اشاعه دیدگاه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در خصوص ترسیم نوع زندگی بشر آخرالزمان، به مقابله فرهنگی با نظریه‌های لیبرالیستی در خصوص پروژه جهانی‌سازی بپردازد. پس محقق بر آن شد تا ضمن ارائه نظریه‌های غرب و اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) نسبت به موضوع جهانی شدن؛ میزان موفقیت آنها را نیز؛ بررسی نماید و فرجام نیکی را که خداوند متعال در سایه تحقق آن اهداف متعالی اسلام، برای قافله بشر ترسیم کرده است را به طالبان حقیقت، عرضه دارد.

این مقاله علمی به شرح اجمالی نظریه‌های فرهنگی اسلام و غرب در رابطه با پدیده «جهانی‌شدن» می‌پردازد و موجب تنویر اذهان تشنگان حقیقت در رابطه با پدیده مذکور و سرنوشت بشریت می‌شود. در ضمن میزان موفقیت آن نظریه‌ها را در خصوص تأمین سعادت مادی و معنوی بشر، مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌دهد. عدم انجام این تحقیق غفلتی آشکار در برابر فعالیت‌های هدفمند غربی‌ها نسبت به پروژه جهانی‌سازی، و هدایت پدیده مذکور به مسیر مورد پسندشان است. بنابراین، دغدغه محقق آن است که در صورت عدم تعیین و تبیین وظایف حکومت اسلامی در راستای فراهم ساختن شرایط تشکیل حکومت مهدوی (عج) - فعالیت‌های نظام مقدس اسلامی در رابطه با پروسه جهانی شدن، غیرهدفمند و افسارگسیخته گردد و منتج به نتایج مطلوب نشود. بنابراین تحقیق با اهداف و سؤال‌های زیر انجام شده است:

هدف اصلی شامل تبیین میزان موفقیت نظریه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در رابطه با پدیده جهانی شدن اسلامی می‌باشد.

هدف فرعی ابر مبنای تبیین میزان موفقیت لیبرال - دموکراسی بر اساس اصول خود و نظریه‌های فرهنگی فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون در رابطه با پدیده جهانی شدن است. و هدف فرعی ۲: تبیین وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق پدیده جهانی شدن می‌باشد.

سؤال اصلی: نظریه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در رابطه با پدیده جهانی شدن اسلامی به چه میزان موفق خواهد بود؟

سؤال فرعی ۱: وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق پدیده جهانی شدن چیست؟
سؤال فرعی ۲: لیبرال - دمکراسی بر اساس اصول خود و نظریه‌های فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون در رابطه با پدیده جهانی شدن به چه میزان موفق خواهد بود؟

مبانی نظری

مفهوم شناسی

- **جهانی شدن:** «جهانی شدن» را می‌توان به مثابه یک «پروسه»^۱ و میل خود به خودی تاریخ به یک پارچگی عینیت‌ها، ذهنیت‌ها و کثرت‌ها دانست. بنابراین، تعاریف زیادی از «جهانی شدن» وجود دارد، ولی شاید تعریف زیر از واژه یاد شده، با موضوع این مقاله، هم‌خوانی بیشتری داشته باشد: مطابق تعریف کمیته بین‌المللی در سال ۱۹۹۵ میلادی «جهانی شدن، درهم آمیزی اقتصاد، جامعه شناسی، سیاست، فرهنگ و رفتارها از طریق نفی مرزها، پیوستگی ملی و اقدامات دولتی است» (چامسکی، ۲۰۰۳: ۱۷۱). به طور کلی می‌توان گفت که جهان امروز، عصر وابستگی متقابل است و هر کشور و ملت همواره باید مزیت‌های نسبی خود را در عرصه اقتصاد، فرهنگ و سیاست مشخص کند؛ زیرا بدون آن، همه طرح‌ها و برنامه‌هایش نقش بر آب می‌شود. ملت‌ها چه بخواهند، چه نخواهند، اقتصاد، فرهنگ و سیاست‌شان با جهان پیوند دارد. جهانی شدن فرآیندی گریز ناپذیر است که به لحاظ منطق حاکم بر آن، آینده از فرصت‌ها و تهدیداتی است که هر ملتی می‌تواند بنا بر شرایط خاص خود، از آن تأثیر پذیرد. هر چه به گستره علم و فن آوری افزوده شود، جهان کوچک‌تر می‌شود و در این مکان کوچک به نام سیاره زمین، همه چیز رنگ و بوی جهانی دارد (کاظمی، ۱۳۸۰: ۲۹۳).

- **دیدگاه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در خصوص پدیده جهانی شدن:** فرق میان جهانی شدن اسلامی با جهانی شدن غربی، به شاهراه و بیراهه می‌ماند، چرا که هدف جهانی شدن غربی فرو بردن تمام مناسبات جهانی و انسانی - اعم از اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... - در قالب مناسبات حاکم بر نظام سرمایه‌داری غرب است؛ یعنی نظامی که یگانه هدف آن کسب حداکثر سود مادی می‌باشد. روشن است که محصول چنین تفکری جز به فساد و تباهی نخواهد انجامید؛ و عمل‌کرد چنین نظامی، جز بیماری اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... را برای بشر، به دنبال نخواهد داشت. ولی، جهانی شدن در اندیشه اسلامی، متکی بر فطرت و ساختار وجودی انسان است که

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) آن را به فرمان خدا بنیان نهاده، تا بدین وسیله کجی‌ها را راست و از سقوط انسان به ورطه هولناک هلاکت جلوگیری کند. اهم ویژگی‌های جهانی‌شدن اسلامی عبارتند از (شیرازی، ۱۳۸۷: ۸۸ و ۸۷):

- جهانی‌شدن اسلامی مفهومی دینی دارد و مجموعه اوامر و نواهی الهی است که در پی تهذیب نفوس و ایجاد محبت نسبت به دیگران و جلب منافع و دفع ضرر از بشریت است.
- جهانی‌شدن اسلامی قادر به ایجاد رفاه و تأمین سعادت دنیوی و اخروی بشر است و رشد، توسعه، عدل و اخلاق را در کنار یکدیگر، به انسان ارزانی می‌دارد.
- نظام اقتصادی اسلام در چارچوب احکام دینی قرار دارد و تابعی از ارزش‌های دینی است.
- اسلام رباخواری و ظلم و ستم اقتصادی به دیگران را حرام می‌داند.
- اسلام احتکار (انحصار در تولید، بازار کالا، سرمایه و کار) را نفی می‌کند.
- اسلام سیادت و برتری ملتی خاص و رهبری اقتصادی دولتی مشخص را بر دیگر کشورها نمی‌پذیرد.

دین اسلام به سبب جامعیت و خاتمیتی که دارد؛ دینی جهانی است و به طبع باید پاسخ‌گوی تمامی نیازهای مادی و معنوی بشر تا پایان دنیا باشد. اسلام داعیه جهان‌شمولی دارد و استقرار حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) را نیز بهترین دلیل جهان‌شمولی بودن خود می‌داند. در اصل مفهوم «انالله و انالیه راجعون» همان حرکت از کثرت به سوی وحدت؛ و به عبارتی جهانی‌شدن الهی است. اسلام به دنبال تأمین سعادت دنیوی و اخروی بشر (بدون توجه به نژاد، قومیت، فرهنگ و ملیت آن) می‌باشد و با هر آنچه که تضاد و مخالفتی با اصول توحید، نبوت و معاد نداشته باشد؛ مخالفت نمی‌نماید. اسلام برخلاف نظریه‌های طرفداران لیبرال - دموکراسی؛ تحقق اهداف امانیسمی و مادی‌گرایانه را مقدم بر همه فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... انسان نمی‌داند. دین مبین اسلام بر اساس مفاهیم و تفسیر برخی از آیات قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (علیهم‌السلام) که در ادامه همین محبت به عنوان نمونه، به ذکر شماری از آنها پرداخته شده است، پروسه جهانی‌شدن اسلامی - تشکیل حکومت مهدوی - را امری محتوم و غیرقابل تغییر می‌داند. بعضی از آیات و روایات مرتبط با بحث حکومت جهانی مهدی (عج) عبارتند از:

- وعده‌الله الذین آمنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم و لیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی لهم و لیبدلنهم من بعد خوفهم انما یعبدوننی

لاشركون بى شيئا و من كفر بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون (سوره مبارکه نور- آیه ۵۵).
 «خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دهند، وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان‌گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پا بر جا و ریشه‌دار خواهد ساخت؛ و ترس شان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آنچنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت و کسانی که پس از آن کافر شوند؛ آنها فاسقاند.»

• امام کاظم (علیه‌السلام) در تفسیر آیه «اعلموا ان الله یحی الارض بعد موتها» می‌فرماید: خداوند زمین را با مردانی زنده می‌کند که یاوران مهدی در اجرای عدالت هستند. (مکیال المکارم/ ج ۱/ ص ۸۱)

• امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) در توصیف حکومت مهدوی چنین می‌فرماید: «آگاه باشید فردایی در پیش رو دارید و زمام‌داری بر شما حکومت خواهد کرد که از همه حکومت‌های رایج دنیا متفاوت خواهد بود، او با کارگزاران ناشایست برخورد نماید، آنها را کیفر خواهد داد. زمین و آسمان در دوره او از داشته خود مضایقه نکنند و گنج‌های خود را به روی او نمایان و عرضه کنند. روش او عادلانه، و سنت پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به وسیله او زنده و با دلایل روشن و برهان‌های آشکار بر شما حکومت خواهد کرد و لذت عدالت را در سایه حکومت او خواهید چشید، احکام قرآن و سنت نبوی توسط او زنده و نمایان خواهد شد.» (نهج البلاغه/ خطبه ۱۸۳)

• امام رضا (علیه‌السلام) در توصیف حکومت مهدوی چنین می‌فرماید: «در حکومت او هرگونه جور و ستم برچیده و زمین از ستمگران پاکیزه و با عدالت فرمانروایی کند و در حکومت او هیچ کس تعدی به حقوق دیگری نکند.» (الارشاد/ مفید/ ص ۳۸۴)

بنابر آنچه که از آیات و روایات فوق استنباط می‌شود، پایان تاریخ مادی بشر از دیدگاه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) منجر به تحقق وعده الهی، ظهور یگانه منجی عالم، حاکمیت حق بر روی زمین و تشکیل مدینه فاضله اسلامی خواهد شد. تحقق چنین ادعایی قطعی و سنت الهی است و باعث شکل‌گیری جامعه بشری بر اساس فطرت الهی خواهد شد و آمال فطری کل انسان‌ها در آن لحاظ می‌شود. از ویژگی‌های مهم انقلاب مهدوی، روی آوردن مردم جهان - به‌خصوص مسیحیان و یهودیان - به اسلام است. (ینابیع الموده/ ص ۶۲۲) بنابراین، حکومت جهانی مهدی (عج)

از تعلق به قوم و نژادی خاص، بری می‌باشد و آرمان مشترک تمامی بشریت است. مبانی فکری و فلسفی جهانی شدن الهی، ره آورد وحی رحمانی، بعثت انبیاء و امامت اولیاست که عقل و فطرت اصیل انسانی بر آن مهر تایید می‌زند. (ادیب، ۱۳۸۸: ۱۵۰-۱۴۹) بر اساس آیات و روایات پیش-گفته، و همچنین آیات متعدد دیگری از قرآن کریم مصادیق عینی برنامه‌های جهانی شدن اسلامی در حکومت جهانی مهدی (عج) با اهداف و ویژگی‌های جهانی‌شدن دین اسلام و خدا محوری گردیدن؛ عدم جدایی دین از سیاست؛ گسترش عدل و داد در سراسر گیتی؛ ایجاد ملت واحد در سطح جهان که دارای هم‌بستگی فکری، اعتقادی و آرمانی باشند؛ ارتقا معنویت در بین مردم در حد اعلای خود؛ تکامل فکری بشر و رشد آگاهی‌های آن؛ احیاگری؛ نوسازی و دگرگونی در امور فرهنگی، اقتصادی و سیاسی جهان؛ ایجاد امنیت و صلح جهانی (به‌عبارت دیگر جان، مال و آبروی مردم حفظ می‌شود) و حکومت‌های طاغوتی، استبدادی و اختناق‌ی که منشاء تمامی آشوب‌ها و مخل امنیت و صلح هستند؛ برچیده خواهند شد؛ طبقه‌بندی انسان‌ها بر مدار عقیده و ایمان، نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری و در نظر گرفتن حقوق مشترک برای بشریت انجام می‌گیرد؛ رفاه، پیشرفت و توسعه متوازن به معنای واقعی خود، در جامعه متجلی می‌شود؛ رضایت و خشنودی از وضعیت موجود، در بین همه ساکنان زمین به منصفه ظهور می‌رسد؛ به واسطه وجود حکومت صالحان بر زمین، خدای متعال برکت و رحمت وافر خود را به اهل زمین فرو می‌فرستد؛ اطاعت از امام زمان (عج) به طور کامل و با خلوص نیت انجام می‌گیرد. (ادیب، ۱۳۸۸: ۱۸۷)

نقش جمهوری اسلامی ایران در پدیده جهانی‌شدن اسلامی: جمهوری اسلامی ایران در راستای جهانی‌شدن اسلامی در محیط بین‌المللی امروزی، با توجه به اسناد بالادستی^۱ و تحلیل محیط-شناسایی نقاط ضعف و قوت محیط داخلی و همچنین شناخت فرصت‌ها و تهدیدات موجود در محیط خارجی - و همچنین وظایفی که در راستای فراهم آوردن تدریجی شرایط تشکیل حکومت مهدوی دارد باید به انجام فعالیت‌های ذیل بپردازد:

الف: فعالیت‌های داخلی: شامل آن دسته از فعالیت‌هایی است که باید در درون کشور انجام گیرد و به تربیت جامعه بر اساس الگوی اسلامی بپردازد که عبارتند از: تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی آحاد جامعه بر اساس مبانی ارزشمند دین مبین اسلام؛ تقویت بنیاد خانواده؛ تقویت روحیه تعاون و همکاری در سطح جامعه؛ تحریم عوامل فساد در جامعه؛ تحکیم روابط اجتماعی؛ تقویت روحیه

۱- اصول ۲، ۳ و ۱۱ قانون اساسی، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ شمسی

نظارت و مسئولیت همگانی در سطح جامعه؛ گسترش خودکفایی و عدالت اقتصادی در جامعه؛ تقویت روحیه خدامحوری در جامعه و بهره‌گیری از تمدن غنی اسلامی و فرهنگ‌سازی آن در تمامی سطوح اجتماع می‌باشد. (ادیب، ۱۳۸۸: ۱۸۹)

ب: فعالیت‌های خارجی: شامل آن دسته از فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی هستند و با توجه به شرایط محیط بین‌المللی امروز، موجب همگرایی در جهان اسلام و اشاعه فرهنگ جهانی شدن اسلامی می‌گردند؛ و به شرح زیر می‌باشند: (شیرازی، ۱۳۸۷: ۱۶۷-۱۶۶).

۱) فعالیت‌های فرهنگی: شامل فعالیت‌هایی از قبیل: انتشار ارزش‌های والای انسانی و دینی به جهان بشری؛ تلاش اندیشمندان، فرهیختگان و علمای اسلامی در تبلیغ ویژگی‌های حکومت مهدوی؛ آگاه نمودن توده‌های مردم از ابعاد تهاجم فرهنگی غرب؛ توسعه منطقی گفتگو بین نخبگان فکری و مذهبی در سطح جهان اسلام؛ برنامه‌ریزی جهت ارتقا معنوی و اخلاقی جوامع اسلامی و اشاعه ارزش‌های مذکور در روابط بین مسلمانان؛ ترویج روح اجتهاد، تقویت نقش علمای اسلام جهت پاسخ‌گویی علمی به سؤالات نسل جوان و تحصیلکرده و ... می‌باشند.

۲) فعالیت‌های سیاسی: شامل فعالیت‌هایی از قبیل: تلاش در راستای ایجاد وحدت و حذف عوامل تفرقه در بین امت اسلامی؛ تلاش در راستای بیداری اسلامی در جهان اسلام؛ اتخاذ مواضع مشترک و هماهنگ ملت‌های مسلمان نسبت به قضایای جهان اسلام در مجامع بین‌المللی؛ تقویت سازمان‌های فرمانطقه‌ای اسلامی نظیر سازمان کنفرانس اسلامی و ... می‌باشند.

۳) فعالیت‌های اقتصادی: شامل فعالیت‌هایی از قبیل: ایجاد بازار مشترک اسلامی؛ برنامه‌ریزی جهت کاستن از فاصله طبقاتی در بین جوامع اسلامی و توزیع عادلانه ثروت و تقویت نهادهای اقتصادی اسلامی، جهت کاستن از تأثیر مخرب حاکمیت اقتصادی هژمونی غرب بر جهان اسلام، می‌باشند.

مفهوم جهانی شدن در مکتب لیبرالیسم و ویژگی‌های آن: به طور کلی پیشینه موضوع جهانی شدن (براساس ایدئولوژی لیبرال - دمکراسی) را می‌توان در نظریه‌های مک‌لوهان (واضع نظریه دهکده جهانی)، فرانسیس فوکویاما (واضع نظریه پایان تاریخ و آخرین بشر) و ساموئل هانتینگتون (واضع نظریه برخورد تمدن‌ها) پی‌گرفت. پدیده جهانی شدن^۱ به معنای «یک‌پارچگی جهانی، جهانی شدن، سیاره‌ای شدن، فراگیر شدن، کوچک‌شدن جهان و ...» یک پروژه طراحی شده است که ریشه آن را

باید در سیاست‌های اقتصادی هژومونی غربی یافت. با این نوع تفکر، «جهانی‌شدن» دارای معنی «جهانی‌سازی» خواهد شد و در واقع؛ مجموعه‌ای از الزامات نظری پیرامون چگونگی اقامت در «دهکده جهانی» (لیبرال - دموکراسی وعده آن را می‌دهد) را به جهانیان تحمیل می‌کند. ردپای این انگاره نظری را می‌توان به وضوح در ادبیات سیاست‌مداران کشورهای متعلق به امپراطوری جهانی - سازی (به عنوان مجریان پروژه مذکور) یافت؛ به عبارت دیگر، هژومونی غرب به دنبال آن است که با مداخله و ایفای نقش در پروسه جهانی‌شدن، مسیر آن را به سمت و سوی تحقق اهداف خود که همانا «حاکمیت لیبرال - دموکراسی» بر جهان است، تغییر دهد؛ و جهان را مطابق با ایدئولوژی و در راستای خواسته‌های خود، شکل داده و هدایت نماید؛ و در نهایت «پروسه جهانی‌شدن» را به «پروژه جهانی‌سازی» تبدیل نماید. (راغب، ۱۳۸۸: مقاله)

ویژگی‌های جهانی‌شدنی که بر پایه لیبرال - دموکراسی و اولویت دادن امور مادی بر معنویات تعریف شوند، عبارت است از: رهبری و هدایت جهان توسط قدرتمندان و زورگویان؛ اداره جهان با رویکرد سکولاریستی؛ بروز بحران معنویت در جهان و عدم وجود امنیت فردی و اجتماعی؛ انحصار دانش و فن‌آوری‌های مهم در بین کشورهای خاص؛ اصالت امانیسم در دنیا؛ سیطره تکنولوژی غرب بر جهان؛ اصالت یافتن عقل مادی؛ کم رنگ شدن نقش دولت‌ها در مدیریت منابع مالی و اقتصادی و مقوله‌های فرهنگی ملت‌ها؛ تسلط فرهنگ غرب بر دیگر فرهنگ‌ها؛ افزایش بیکاری، اشاعه فقر، کاهش سطح دستمزدها و ... در بسیاری از کشورهای جهان، در اثر اصلاح ساختارهای اقتصادی مورد نظر موسسات بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی تسلط قدرتمندان بر منابع ثروت کشورهای در حال توسعه به انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری آزاد؛ افزایش فاصله و نابرابری در بین ملت‌ها (اغنیای قوی‌تر و فقرا، فقیرتر خواهند شد) مدعی پایان تاریخ و عصر ایدئولوژیک بودن؛ رواج تبعیض، بی‌عدالتی و ظلم در جهان؛ ارجحیت کسب منافع اقتصادی بر همه فعالیت‌ها؛ تحقق سعادت بشر را در گرو پذیرش مرام لیبرالیسمی دانستن و ... (ادیب، ۱۳۸۸: ۱۳۶ و ۱۳۷ و ۲۷۱).

نظریه‌های لیبرال - دموکراسی در خصوص جهانی‌شدن:

الف: دیدگاه تجددگرایان (مدرنیسم‌ها) در خصوص جهانی‌شدن: این گروه - فرانسیس فوکویاما از تجددگرایان سرشناس غرب به شمار می‌آید - قائل به حاکمیت وحدت در فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... در سطح جهان هستند و اعتقاد دارند که گردش امور دنیا باید

تحت حاکمیت سیستم‌های جهانی هدایت و نظارت شود. البته مدرنیسم‌ها بیشتر به دنبال آنند که فرآیند و پروسه جهانی شدن را به پروژه جهان سازی تبدیل و دمکراسی - لیبرالیسم را بهترین سیستم اداره امور دنیا معرفی کنند. (انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۸۹: ۲۶۲) بر اساس نظریه فوکویاما با شکست کمونیسم و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، سلطه آمریکا بر جهان بلامنزاعه؛ و اندیشه لیبرالیسم بر دیگر ایدئولوژی‌ها پیروز می‌شود و سرانجام دموکراسی - لیبرال پایان تاریخ را رقم خواهد زد. فوکویاما به‌طور بسیار خوش‌بینانه‌ای معتقد است که افول زندگی اجتماعی بشر، موجب خواهد شد که ما به آخرین انسان تبدیل شویم، ولی انسان‌هایی که تنها به آسایش خود می‌اندیشند و از هر گونه گرایش به سوی اهداف متعالی محروم خواهند بود (غنی‌نژاد، ۱۳۷۱: مجله شماره ۶۳).

فوکویاما در کتاب پایان تاریخ و آخرین انسان خود می‌نویسد: «پایان تاریخ، زمانی است که انسان به شکلی از جامعه انسانی دست یابد که در آن عمیق‌ترین و اساسی‌ترین نیازهای بشری برآورده شود. بر این اساس، با پیروزی لیبرال - دموکراسی بر رقبای ایدئولوژیکی خود، مانند: سلطنت موروثی، فاشیسم و کمونیسم، گرایش بیش‌تری از سوی برخی از ملت‌های عقب مانده به نظام لیبرال - دموکراسی بوجود آمده است.» (انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۸۹: ۲۸۶) فوکویاما می‌گوید: ممکن است لیبرال - دموکراسی نقطه پایان تکامل ایدئولوژیک بشری و آخرین شکل حکومت و پایان تاریخ باشد. وی در قسمتی از کتاب پایان تاریخ و آخرین انسان خود، مذهب شیعه و حکومت جمهوری اسلامی ایران را بزرگترین دشمن لیبرال - دموکراسی می‌داند. (همان: ۲۶۷)

ب: دیدگاه پساتجددگرایان (سنت‌گرایان) در خصوص جهانی شدن: پساتجددگرایان (سنت-گرایان) معتقدند - ساموئل هانتینگتون از سنت‌گرایان صاحب‌نام غربی است - رویدادهایی که در طول تاریخ بشر، موجب آموزه‌ها و تجارب تلخ و شیرین بسیاری برای انسان شده و از نسلی به نسل دیگر انتقال یافته است، بر عقل و تفکر و تجربه شخصی اولویت دارد و هیچ‌گاه نمی‌توان آداب، سنن و فرهنگ‌های مختلف را به یک فرهنگ واحد، مبدل ساخت و اصول لیبرالیسم را جای‌گزین تمامی آنها نمود. نظریه برخورد تمدن‌ها از سوی ساموئل هانتینگتون استراتژیست دولت آمریکا مطرح گردید و ضمن آنکه محور مباحث نظری در حوزه روابط بین‌الملل واقع شد، بلکه سرلوحه سیاست خارجی آمریکا هم قرار گرفت. هانتینگتون اعتقاد دارد که با پایان جنگ سرد، دوران رقابت ایدئولوژی‌ها پایان یافته و عصر برخورد تمدن‌ها آغاز شده است. وی هشت تمدن

بزرگ دنیا را تمدن‌های غربی، کنفوسیوسی، ژاپنی، اسلامی، هندو، اسلاو، ارتدکس، آمریکای لاتین و احتمالاً آفریقایی می‌داند. بر پایه این نظریه در قرن آینده، مشعل رهبری جهان از نظر سیاسی در دست آمریکا و اروپا خواهد بود و احتمالاً مرکز قدرت از آمریکا به فدراسیون اروپا منتقل خواهد شد. بر اساس ادعای هانتینگتون؛ اگر این قرن، قرن آمریکا نباشد، به احتمال زیاد قرن اروپا خواهد بود. پس از آمریکا و اروپا، ژاپن، چین و روسیه مطرح خواهند بود. (همان: ۲۶۸) ارکان نظریه مذکور عبارتند از: پایان نبرد ایدئولوژیک؛ تضعیف ناسیونالیسم؛ احیای جدید ملت‌گرایی در قالب تمدن و ضرورت برخورد تمدن‌ها به دلیل نبود سیطره بلامنازعه یک تمدن. (نصر، رویارویی تمدن‌ها و سازندگی آینده بشر، کلک، ش ۶۰) هانتینگتون دلیل برخورد دولت‌ها را نوعی برخورد تمدنی می‌داند. وی بر این باور است که خصومت ۱۴۰۰ ساله اسلام و غرب رو به افزایش و آبدستن حوادث خونباری می‌باشد و در نهایت تمدن اسلامی و کنفوسیوسی در کنار یکدیگر رویاروی تمدن غربی و مسیحی خواهند ایستاد، ولی این تمدن غربی است که سرانجام پیروز خواهد شد. (بیگدلی، ۱۳۸۴: ۳۲۵) البته هانتینگتون بعدها در نظریه خود تغییراتی را اعمال نمود که از آن جمله می‌توان به مورد زیر پرداخت: «در کتاب برخورد تمدن‌ها گفته بودم، بی‌گمان قصه اسلام یکسره خواهد شد و کار این تمدن به پایان خواهد رسید، اما اکنون پس از مشاهدات و ملموسات دریافتم که نظریه پیشین من در مورد اسلام و تمدن اسلامی - آن را پایان یافته می‌دانستم - اشتباه بوده است. اکنون من باور دارم که تمدن اسلامی، تمدنی پایا و ماندگار است.» (قانع بصری، ۱۳۸۸: ۷) بر اساس این نظریه، تقابل تمدن‌ها، سیاست غالب جهانی و آخرین مرحله درگیری‌های عصر نو به شمار می‌آید. در مجموع می‌توان از دیدگاه هانتینگتون دلایل زیر را برای برخورد تمدن‌ها بر شماری کرد: (امیری، ۱۳۷۱: ۴)

- ۱) وجود اختلاف‌های واقعی و اساسی در میان تمدن‌ها.
- ۲) با گسترش وسایل ارتباط جمعی، جهان در حال کوچک‌تر شدن است (دهکده جهانی) و درون هر تمدن امکان اشتراک افزایش می‌یابد.
- ۳) روندهای نوسازی اقتصادی و تحول اجتماعی در سراسر جهان، انسان‌ها را از هویت دیرینه و بومی‌شان جدا می‌سازد.
- ۴) کمتر می‌توان بر ویژگی‌ها و اختلاف‌های فرهنگی سرپوش گذارد.
- ۵) منطقه‌گرایی اقتصادی در حال رشد است و از این طریق، خودآگاهی تمدنی تقویت می‌شود.

روشناسی

از آن جا که هدف اصلی از تدوین این مقاله، تبیین مفهومی از جهانی شدن است که تحقق سعادت دنیوی و اخروی بشر را به دنبال دارد و وظایف جمهوری اسلامی ایران را در فراهم آوردن تدریجی شرایط تشکیل حکومت مهدوی و مقابله با آفت جهانی شدن غربی مطرح می‌کند، پس از نوع کاربردی است. در ضمن با نگرش به آنکه محقق سعی دارد تا بدون دخالت دادن استنتاج‌های ذهنی خود، به توصیف آنچه که هست پردازد و نسبت به تنظیم داده‌ها به منظور نشان دادن واقعیت‌های مرتبط با اهداف تحقیق اقدام نماید؛ و نیز در راستای تحلیل کیفی مفاهیم و سؤالات تحقیق گام بردارد، بنابراین، تحقیق با روش توصیفی - تحلیلی و از جهت دیگر با روش زمینه‌ای - موردی و با رویکرد آمیخته کمی و کیفی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق - حدود ۲۸۰ نفر از صاحب‌نظران و خبرگان شرکت‌کننده در همایش مهدویت سال ۱۳۹۰ خورشیدی در سالن همایش‌های صدا و سیما تهران بوده‌اند - از طبقات روحانیون، استادان دانشگاه‌ها، دانشجویان مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد انتخاب شده‌اند. بنابراین با توجه به محدودیت حجم جامعه آماری در این تحقیق، از فرمول کوکران و با انتخاب ضرایب زیر

$$\alpha = 5\% \quad pq = 0/24 \quad d^2 = 0/03$$

حجم نمونه آماری محاسبه شد و تعداد آن ۳۰ نفر گردید. در ضمن در این مقاله، ابزار نظر سنجی و جمع‌آوری میدانی از نمونه آماری، پرسشنامه بوده و گردآوری اطلاعات با روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است

پرسشنامه‌ای با تعداد ۳۰ سؤال که گمان می‌رفت، هر یک از سؤالات آن ناظر بر یکی از ویژگی‌های جهانی شدن اسلامی و غربی؛ و همچنین وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای فراهم آوردن شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) باشد، تنظیم گردید. به منظور افزایش روایی پرسشنامه مذکور، طی چند مرحله، در سطوح مختلف و با ترکیب‌های متفاوت، از مشاوره خبرگان در نحوه طراحی سؤالات استفاده گردید و متأثر از همان مشاوره‌ها، تغییرات زیادی در تعداد و محتوای سؤالات اعمال شد. بنابراین، تعداد سؤالات از ۴۰ به ۲۵ و در مرحله بعدی به ۳۵ و سرانجام به ۳۰ عامل تغییر یافت. پس از اجماع نسبی در خصوص تعداد سؤالات و متغیرهایی که مبنای طرح سؤالات مذکور شده بود، تعداد ۱۰ نسخه پرسش‌نامه در اختیار صاحب‌نظران قرار گرفت. با حصول اطمینان از روایی پرسش‌نامه، تعداد ۳۰ نسخه از آن - به تعداد جامعه آماری - با شکل

نمونه در صفحات بعدی، تهیه، توزیع و پس از پاسخ صاحب‌نظران به آنها، جمع‌آوری گردیدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با توصیف و تفسیر ذهنی و با استفاده از آمارهای توصیفی انجام گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

تجزیه تحلیل داده‌های مربوط به سؤالات تحقیق به ترتیب زیر است:

الف: سؤال اصلی: نظریه اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در رابطه با پدیده جهانی شدن

اسلامی به چه میزان موفق خواهد بود؟

(۱) تحلیل سؤال یکم براساس ادبیات تحقیق

مبانی فکری و فلسفی جهانی شدن الهی در آیات متعددی از قرآن کریم و روایات متواتر ائمه معصومین (علیهم‌السلام) ریشه دارد، و بر مبنای خواسته فطری بشر که همانا طبقه‌بندی انسان‌ها بر مدار عقیده و ایمان - نه براساس نژاد، خون و رنگ پوست - و نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری و هم‌چنین در نظر گرفتن حقوق مشترک برای کل بشریت می‌باشد، استوار گردیده است. این مبانی مترقی که ریشه در فطرت‌گرایی، یکتاپرستی، عاقبت‌جویی و حفظ کرامت انسانی دارند و نقطه مشترک و عامل همگرایی همه انسان‌ها در جامعه جهانی؛ و لحاظ نمودن اعتقاد به معاد در ترسیم رفتار اجتماعی بشر - زندگی فردی، جمعی و جهانی - دارند، ارکان تمدن اسلامی در چهارده قرن گذشته را تشکیل داده‌اند و نوید بخش جهانی شدن الهی هستند؛ از این رو، برنامه جهانی شدن الهی با پروژه جهانی‌سازی غربی - که در پی سلطه بر انسان می‌باشد - از بنیان با یکدیگر تفاوت دارند. اسلام در پی خدامحوری، ارج نهادن به مقام انسانیت؛ عطای استقلال آگاهانه به انسان بر اساس قوانین دینی و الهی؛ و ممانعت از تحمیل اراده به اوست. اهم اصول و ویژگی‌های جامعه مهدوی - پروسه جهانی شدن از دیدگاه اسلام - عبارت از: عدم جدایی دین از سیاست، گسترش عدالت در سراسر گیتی، ایجاد ملت واحد با هم‌بستگی فکری، اعتقادی و آرمانی، ارتقاء معنویت در بین مردم، تکامل فکری و رشد آگاهی بشر، احیاگری، نوسازی و دگرگونی در امور فرهنگی، اقتصادی و سیاسی جهان، ایجاد امنیت و صلح جهانی؛ برچیدن حکومت‌های طاغوتی که منشاء تمامی آشوب‌ها و مخرجهای جهانی هستند، ایجاد توسعه متوازن به معنای واقعی کلمه، وجود رضایت و خشنودی از وضعیت موجود در بین همه ساکنان زمین و اطاعت خالصانه از امام زمان (عج) است.

(۲) تحلیل سؤال یکم براساس پاسخ خبرگان به سؤالات پرسش‌نامه:

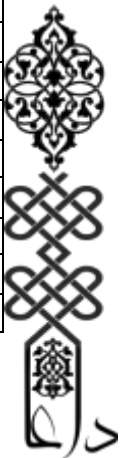

به طور کلی، نظر قطعی محقق بر آن است که ارجاع این گونه موارد محتوم - که متضمن آنها، وعده الهی، آیات نورانی قرآن کریم و روایات متواتر معصومین علیهم السلام است - به پاسخ‌های جامعه آماری، نعوذ بالله شک به حقانیت قرآن مجید، و جفایی نابخشودنی به صدق گفته‌های معصومین (علیهم السلام) می‌باشد. لیکن، برای اثبات حقانیت این ادعا به مخاطبان غیرشیعی، نسبت به نظرسنجی از جامعه آماری تحقیق، اقدام شده است. از این رو برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق، به تفسیر نظرات جامعه آماری در خصوص سؤالات ۱ الی ۱۰ مطروحه در متن پرسش‌نامه پرداخته‌ایم که پاسخ صاحب‌نظران به آنها به شرح جدول زیر بوده است:

جدول ۱: نتیجه نظر خواهی از نمونه آماری در پرسشنامه مربوط به سؤال اصلی

سؤالات پرسش‌نامه	پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
سؤال ۱	رهبری یک فرد صالح و برگزیده الهی بر جهان، تا چه اندازه در در پروسه جهانی‌شدن و تحقق سعادت بشر مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۱	۳۰	۱۰۰٪	۳۰	۱۰۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۲	عدم جدایی دین از سیاست تا چه اندازه در در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲	۳۰	۱۰۰٪	۲۴	۸۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۳	محوریت فضایل اخلاقی در اداره امور جهان، تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۳	۳۰	۱۰۰٪	۲۷	۹۰٪	۳	۱۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۴	اصالت خدا محوری در اداره امور جهان، تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۴	۳۰	۱۰۰٪	۲۷	۹۰٪	۳	۱۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۵	بهره‌مندی مردم عالم از مواهب علم و فراگیر شدن تکنولوژی در سطح جهان، تا چه اندازه در پروسه جهانی‌شدن و تحقق سعادت بشر مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۵	۳۰	۱۰۰٪	۱۲	۴۰٪	۱۲	۴۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۶	الهی شدن خواسته‌های انسان، تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۶	۳۰	۱۰۰٪	۲۴	۸۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۷	اصالت دادن به عقل و حیاتی (متافیزیکی) تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۷	۳۰	۱۰۰٪	۱۵	۵۰٪	۱۵	۵۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۸	تاکید بر اقامه عدالت اجتماعی، تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۸	۳۰	۱۰۰٪	۲۱	۷۰٪	۹	۳۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۹	تاکید بر رهایی انسان از قید ظلم و ستم، تا چه اندازه در فراهم شدن شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۹	۳۰	۱۰۰٪	۲۴	۸۰٪	۳	۱۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
سؤال ۱۰	دعوت و هدایت انسان‌ها به سمت نیکی‌ها و تمایلات فطری‌شان، تا چه اندازه در شرایط تشکیل حکومت مهدوی مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۰	۳۰	۱۰۰٪	۱۸	۶۰٪	۱۲	۴۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
میانگین	۳۰	۱۰۰٪	۲۲	۷۴٪	۷	۲۳٪	۱	۳٪	۰	۰٪	۰	۰٪

تفسیر جدول شماره ۱: نتایج حاصل از میانگین فراوانی‌ها و درصدهای پاسخ به سؤالات ۱ الی ۱۰ مطروحه در متن پرسش‌نامه، مبین این مطلب است که از تعداد ۳۰ نفر جامعه آماری، تعداد ۲۲ نفر

(۷۴٪) گزینه خیلی زیاد، تعداد ۷ نفر (۲۳٪) گزینه زیاد و تعداد ۳ نفر (۳٪) گزینه متوسط را نسبت به توفیق اسلام در رابطه با جهانی شدن و تشکیل حکومت مهدوی قائل شده‌اند. در ضمن هیچ‌یک از افراد جامعه آماری، گزینه‌های کم و خیلی کم را انتخاب نکرده‌اند؛ به عبارت دیگر هیچ‌گونه شک و تردیدی نسبت به تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) نداشته‌اند.

۳) تحلیل کلی مربوط به سؤال اصلی:

با توجه به آنکه، مبانی فکری و فلسفی جهانی شدن الهی، ریشه در آیات متعددی از قرآن کریم دارد - یعنی تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) وعده محتوم خدای متعال به بشریت است - و ویژگی‌های جامعه مهدوی نیز مبین برآورده کردن نیازهای فطری مادی و معنوی بشر است و از سویی دیگر، جامعه آماری این تحقیق نیز که از خبرگان و صاحب‌نظران علوم دینی و اجتماعی هستند و با اطمینان خاطر بسیار بالا، بدون هیچ‌گونه شک و شبهه‌ای در تشکیل حکومت مهدوی اظهار نظر قاطع کرده‌اند (۹۷٪ از جامعه نمونه آماری گزینه‌های خیلی زیاد و زیاد؛ و ۳٪ نیز گزینه متوسط را در توفیق اسلام نسبت به ایجاد جامعه مهدوی؛ انتخاب کرده‌اند) می‌توان گفت که دین مبین اسلام در پروسه جهانی شدن و تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) که دارای اصول الهی، مبانی مترقی و ویژگی‌های کارآمد در رفع نیازهای دنیوی و اخروی بشریت است، از دیدگاه وجوه عقلی و نقلی موفق خواهد بود.

ب: سؤال فرعی ۱: وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق پدیده جهانی شدن چیست؟

۱) تحلیل سؤال فرعی ۱ براساس ادبیات تحقیق:

جمهوری اسلامی ایران به منظور فراهم آوردن شرایط جهانی شدن اسلامی در محیط بین‌المللی امروزی، باید با توجه به اسناد بالادستی (اصول ۲، ۳ و ۱۱ قانون اساسی، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ شمسی) و تحلیل محیط بین‌المللی فرهنگی و اهداف بلند مدت نظام؛ به انتشار فرهنگ غنی اسلام و تبیین شرایط تشکیل جامعه مهدوی در سطح جهان پردازد؛ و موجب بیداری تشنگان عدالت و گرایش بشریت خسته از تبعیض و ستم؛ به سمت شعائر و اصول اسلامی و سنت الهی شود و با انجام فعالیت‌های داخلی نسبت به تقویت روحیه خدامحوری در جامعه، تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی آحاد مردم بر اساس مبانی ارزشمند دین مبین اسلام، تقویت روحیه تعاون و همکاری در بین مردم، تقویت بنیاد خانواده، تحریم عوامل فساد، تقویت روحیه نظارت و مسئولیت همگانی؛ و هم‌چنین گسترش خودکفایی و عدالت اقتصادی در سطح جامعه پردازد و خود را به عنوان یک

الگو برای جهانیان مطرح نماید. سپس با انجام فعالیت‌های خارجی در ابعاد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، بهره‌گیری از توان اندیشمندان و فرهیختگان؛ رعایت دقیق اصول اخلاقی و اسلامی، آگاه نمودن توده‌های مردم از ابعاد تهاجم فرهنگی غرب، توسعه منطق گفتگو بین نخبگان فکری و مذهبی در سطح جهان اسلام، تلاش در راستای ایجاد وحدت و حذف عوامل تفرقه در بین امت اسلامی، کمک به اتخاذ مواضع مشترک و هماهنگ ملت‌های مسلمان نسبت به قضایای جهان اسلام در مجامع بین‌المللی، تلاش در راستای تقویت سازمان‌های فرمانطقه‌ای اسلامی نظیر سازمان کنفرانس اسلامی و ایجاد بازار مشترک اسلامی، برنامه‌ریزی جهت کاستن از فاصله طبقاتی در بین جوامع اسلامی و توزیع عادلانه ثروت، تقویت نهادهای اقتصادی اسلامی جهت کاستن از تأثیر مخرب حاکمیت اقتصادی هژمونی غرب بر جهان اسلام و استفاده از تمدن غنی و فرهنگ‌ساز اسلام - به اشاعه ارزش‌های والای انسانی و دینی در سطح جهان پردازد و بشریت را به سمت سجایای فطریش سوق دهد و در حد بضاعت خود، شرایط تحقق جهانی شدن را بر اساس آموزه‌های اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فراهم آورد.

۲) تحلیل سؤال فرعی ۱ براساس پاسخ خبرگان به سؤالات پرسش‌نامه:

برای پاسخ‌گویی به سؤال بالا، به تفسیر نظرات جامعه آماری در خصوص سؤالات ۱۱ الی ۲۱ مطروحه در متن پرسش‌نامه پرداخته‌ایم که البته جواب مصاحبه‌شوندگان به آنها، به شرح جدول ۲) زیر است:

جدول شماره ۲: نتیجه نظر خواهی از نمونه آماری در پرسشنامه مربوط به سؤال فرعی ۱

سؤالات پرسش‌نامه	پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
متن سؤال ۱۱	اصالت و محوریت تعلیم و تربیت اسلامی در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۱	۳۰	۱۰۰٪	۲۴	۸۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۲	تقویت بنیاد خانواده بر اساس دستورهای اسلامی در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۲	۳۰	۱۰۰٪	۶	۲۰٪	۲۴	۸۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۳	تقویت روحیه تعاون و همکاری در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۳	۳۰	۱۰۰٪	۳	۱۰٪	۲۱	۷۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۴	تحریم و مبارزه با عوامل فساد در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۴	۳۰	۱۰۰٪	۹	۳۰٪	۲۱	۷۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۵	تحکیم روابط اجتماعی بر اساس موازین اسلام در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۵	۳۰	۱۰۰٪	۱۲	۴۰٪	۱۲	۴۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۶	تقویت روحیه نظارت و مسئولیت‌همگانی در سطح جامعه، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۶	۳۰	۱۰۰٪	۹	۳۰٪	۱۵	۵۰٪	۶	۲۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۷	اشاعه ارزش‌های والای دینی در سطح جهان، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۷	۳۰	۱۰۰٪	۳۰	۱۰۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۸	تلاش اندیشمندان، فرهیختگان و علمای اسلامی در تبلیغ ویژگی‌های جامعه مهدوی، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۸	۳۰	۱۰۰٪	۲۷	۹۰٪	۳	۱۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۱۹	بهره‌گیری از فرهنگ غنی اسلام، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۱۹	۳۰	۱۰۰٪	۳۰	۱۰۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۲۰	در شرایط محیط بین‌الملل، بهره‌گیری از امکانات رسانه‌های ارتباط جمعی در راستای تبلیغ ویژگی‌های جامعه مهدوی در بین مردم جهان تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۲۰	۳۰	۱۰۰٪	۱۲	۴۰٪	۱۵	۵۰٪	۳	۱۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
متن سؤال ۲۱	تلاش در راستای الگوسازی کشور جمهوری اسلامی ایران (به‌عنوان ام‌القرای جهان تشیع) مطابق با ویژگی‌های جامعه مهدوی، تا چه اندازه در تحقق شرایط تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۲۱	۳۰	۱۰۰٪	۱۵	۵۰٪	۱۵	۵۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
میانگین	۳۰	۱۰۰٪	۱۶	۵۳٪	۱۲	۴۰٪	۲	۶٪	۰	۰٪	۰	۰٪

تفسیر جدول شماره ۲: سؤالات ۱۱ الی ۲۱ مطروحه در متن پرسش‌نامه، مبین این مطلب است که از تعداد ۳۰ نفر جامعه آماری، تعداد ۱۶ نفر (۵۳٪) گزینه خیلی زیاد، تعداد ۱۲ نفر (۴۰٪) گزینه زیاد و تعداد ۲ نفر (۶٪) گزینه متوسط را در خصوص انجام وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای اجرای پروسه جهانی‌شدن اسلامی - تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) - مورد تاکید

قرار داده‌اند. در ضمن هیچ‌یک از خبرگان جامعه آماری، گزینه‌های کم و خیلی کم را انتخاب نکرده‌اند و این واقعیت، نشان از عدم وجود شک و تردید در بین صاحب‌نظران، مبنی بر لزوم و ضرورت تلاش و فعالیت‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سطح محیط بین‌الملل؛ و در راستای تشکیل جامعه مهدوی را دارد.

۳) تحلیل کلی مربوط به سؤال فرعی ۱:

با توجه به تأثیرپذیری محیط بین‌المللی از فرهنگ‌های پویا و تأثیرگذاری آن بر فرهنگ‌های ملی و محلی، جمهوری اسلامی ایران وظیفه دارد ضمن مطرح کردن خود به عنوان یک الگو، با بهره‌گیری از شرایط امروزی محیط بین‌الملل و فرهنگ غنی اسلام، در نهایت ظرفیت به اشاعه ارزش‌های والای انسانی و دینی در سطح جهان پردازد و با انجام فعالیت‌های داخلی و خارجی، شرایط لازم را جهت جهانی شدن اسلامی فراهم آورد. هم‌چنین، بر اساس اظهار نظرهای جامعه آماری تحقیق، تعداد ۱۶ نفر (۵۳٪) گزینه خیلی زیاد، تعداد ۱۲ نفر (۴۰٪) گزینه زیاد و تعداد ۲ نفر (۳٪) گزینه متوسط را در خصوص انجام وظایف جمهوری اسلامی ایران در راستای اجرای پروسه جهانی شدن اسلامی - تشکیل حکومت مهدوی - مورد تأکید قرار داده‌اند؛ به عبارت دیگر تمامی افراد جامعه آماری (۱۰۰٪) ایفای نقش جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق آن آرمان مقدس و وعده الهی را، یک وظیفه اسلامی دانسته‌اند.

ج: سؤال فرعی ۲: لیبرال دمکراسی بر اساس اصول خود و نظریه‌های فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون در رابطه با پدیده جهانی شدن به چه میزان موفق خواهد بود؟

۱) تحلیل سؤال فرعی ۲ بر اساس ادبیات پژوهش:

ارمغان جهانی که بر پایه تفکرات لیبرال - دمکراسی شکل گرفته باشد، عبارت از محوریت انسان (امانیسم) و حاکمیت سکولار (جدایی دین از سیاست) بر جوامع بشری، رسیدن به پایان تاریخ و خاتمه عصر ایدئولوژی، کسب سود و منافع اقتصادی بیشتر، پیوند خوردن سعادت بشر با پذیرش آموزه‌های لیبرالیسم، حاکمیت تبعیض و بی‌عدالتی در سطح جهان و تعارض آموزه‌های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی با فطرت انسانی است. مدرنیسم‌هایی مانند فرانسیس فوکویاما قائل به حاکمیت وحدت در فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... در سطح جهان هستند و اعتقاد دارند که گردش امور دنیا باید تحت حاکمیت سیستم‌های جهانی هدایت و نظارت شود. البته این گروه بیشتر بدنبال آنند که فرآیند و پروسه جهانی شدن را به پروژه جهان‌سازی تبدیل؛ و لیبرال -

دموکراسی را بهترین سیستم اداره امور دنیا معرفی کنند. فرانسیس فوکویاما (واضع نظریه پایان تاریخ و آخرین بشر) ضعف‌های مکاتب بشری مانند: فاشیسم، کمونیست و پادشاهی موروثی را؛ موجب پیروزی لیبرال - دموکراسی بر آنان دانسته، لیکن مشکلات لیبرالیسم که هم اکنون، آن مکتب و پیروانش را به بن بست کشانیده است را نمی‌بیند. وی تنها به بعد مادی انسان پرداخته و از چگونگی رفع نیازهای معنوی آن، که در واقع راقم سعادت اخروی اوست، غفلت کرده است. پس نتیجه تفکرات وی نمی‌تواند انسان‌محورانه باشد و ادعایش در اولویت داشتن نیازهای انسان بر همه چیز، تنها در راستای انحراف اذهان و دست‌یابی به امیال حیوانی و مادی است، نه رقم زدن سعادت دنیوی و اخروی برای انسان. روی همین اصل، بیشتر ادعاهای او؛ در بین بسیاری از اندیشمندان غربی، رنگ باخته است؛ به گونه‌ای که بسیاری او را آغازگر پوچی می‌خوانند. فوکویاما بدون بیان ادله مستند، مکاتب الهی را همچون مکاتب مادی (سوسیالیسم، فاشیسم و پادشاهی موروثی) نسبت به تأمین سعادت دنیوی و مادی بشر، ناتوان انگاشته؛ و مغلوب عرصه جدال با لیبرالیسم می‌داند. وی مذهب شیعه جعفری را بزرگ‌ترین دشمن لیبرالیسم و البته مغلوب در برابر آن خوانده؛ و بشر پایان تاریخ را لیبرال دانسته است. پیامد رنیم‌ها یا سنت‌گرایان معتقدند - ساموئل هانتینگتون از سنت‌گرایان صاحب‌نام غربی است - رویدادهایی که در طول تاریخ بشر، موجب آموزه‌ها و تجارب تلخ و شیرین بسیاری برای انسان شده و از نسلی به نسل دیگر انتقال یافته است، بر عقل، تفکر و تجربه شخصی اولویت دارد و هیچ‌گاه نمی‌توان آداب، سنن و فرهنگ‌های مختلف را به یک فرهنگ واحد مبدل ساخت و اصول لیبرالیسم را جای‌گزین تمامی آنها نمود. در گفته‌های هانتینگتون موارد غیر منطقی به چشم می‌خورد؛ از جمله آنکه که وی چه وجوه اشتراکی بین تمدن کنفوسیوسی و اسلامی دیده است که آنها را در کنار هم؛ و در مقابل تمدن غربی و مسیحی می‌پندارد؟! این در حالی است که اسلام به تأیید ادیان و پیامبران الهی قبل از خود می‌پردازد و اعتقاد به آنها را از مظاهر ایمان، و به ویژه حضرت عیسی (علیه‌السلام) را وزیر حکومت جهانی مهدی (عج) می‌داند. البته وی، تا حدودی به اصلاح گفته‌ها و ادعاهای خود می‌پردازد، و تمدن اسلامی را تمدنی پایا و ماندگار اعلام نموده است. هانتینگتون می‌گوید: ضرورت برخورد تمدن‌ها به دلیل نبود سیطره بلامنازه یک تمدن می‌باشد. لیکن این ادعا اساساً، اشکال دارد، زیرا تلاش هژمونی غرب که در راستای حاکمیت بلامنازه تمدن خود بر سایر تمدن‌هاست؛ موجب برخورد تمدنی و درگیری دولت‌های زیادی با یکدیگر شده است؛ یعنی، ماهیت

سیطره بلامنازعه یک تمدن انسان‌محورانه بر دیگر تمدن‌ها، برخوردار ساز است، نه برخورداردزا.
 ۲) تحلیل سؤال فرعی ۲ بر اساس پاسخ خبرگان به سؤالات پرسش‌نامه
 برای تحلیل سؤال تحقیق، به تفسیر نظرات جامعه‌آماری در خصوص سؤالات ۲۲ الی ۳۰ مطروحه در متن پرسش‌نامه پرداخته‌ایم که جواب مصاحبه‌شوندگان به آنها، به شرح جدول ۳ زیر است:
 جدول ۳: نتیجه نظر خواهی از نمونه آماری در پرسشنامه مربوط به سؤال فرعی ۲

سؤالات پرسش‌نامه	پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
متن سؤال ۲۲	روی‌کرد انسان‌محوری (امانیسم) تا چه اندازه در اجرای پروژه جهانی سازی مؤثر است؟											
پاسخ سؤال ۲۲	۳۰	٪۱۰۰	۳	٪۱۰	۰	۰	۳	٪۱۰	۹	٪۳۰	۱۵	٪۵۰
متن سؤال ۲۳	اداره جهان با رویکرد سکولاریستی (جدایی دین از سیاست) تا چه اندازه در در اجرای پروژه جهانی‌سازی مؤثر است؟											
پاسخ سؤال ۲۳	۳۰	٪۱۰۰	۰	۰	۳	٪۱۰	۳	٪۱۰	۶	٪۲۰	۱۸	٪۶۰
متن سؤال ۲۴	بروز بحران معنویت در جهان، تا چه اندازه در تزلزل امنیت فردی و اجتماعی بشر مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۴	۳۰	٪۱۰۰	۳۰	٪۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
متن سؤال ۲۵	انحصاری شدن دانش و فن‌آوری‌های پیشرفته در دست کشورهای لیبرالیستی، تا چه اندازه در اجرای پروژه جهانی‌سازی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۵	۳۰	٪۱۰۰	۳	٪۱۰	۹	٪۳۰	۶	٪۲۰	۶	٪۲۰	۶	٪۲۰
متن سؤال ۲۶	رویکرد کشورهای لیبرالیستی در اصالت دادن به تحقق امیال مادی انسان، تا چه اندازه در اجرای پروژه جهانی‌سازی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۶	۳۰	٪۱۰۰	۳	٪۱۰	۶	٪۲۰	۰	۰	۱۸	٪۶۰	۳	٪۱۰
متن سؤال ۲۷	تاکید لیبرال دمکراسی بر اصالت دادن عقل مادی نسبت به عقل وحیانی (متافیزیکی) تا چه اندازه در اجرای پروژه جهانی‌سازی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۷	۳۰	٪۱۰۰	۰	۰	۶	٪۲۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	٪۵۰
متن سؤال ۲۸	تاکید لیبرال دمکراسی بر اصالت داشتن منافع اقتصادی بر دست‌آوردهای معنوی (در انجام فعالیت‌های اجتماعی) تا چه اندازه در اجرای پروژه جهانی‌سازی مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۸	۳۰	٪۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	٪۶۰	۶	٪۲۰
متن سؤال ۲۹	جهانی شدن با رویکرد مد نظر لیبرالیسم، تا چه اندازه در بروز تبعیض، بی‌عدالتی و ظلم مؤثر می‌باشد؟											
پاسخ سؤال ۲۹	۳۰	٪۱۰۰	۱۲	٪۴۰	۹	٪۳۰	۰	۰	۹	٪۳۰	۰	۰
متن سؤال ۳۰	اداره امور جهان با مرام لیبرالیستی، تا چه اندازه در تحقق اهداف پروژه جهانی‌سازی مؤثر خواهد بود؟											
پاسخ سؤال ۳۰	۳۰	٪۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	٪۵۰	۹	٪۳۰
میانگین	۳۰	٪۱۰۰	۶	٪۱۸/۸	۴	٪۱۲/۳	۳	٪۸/۸	۱۰	٪۳۳/۴	۸	٪۲۶/۷

تفسیر جدول شماره ۳: نتایج حاصل از میانگین فراوانی‌ها و درصد‌های پاسخ به سؤالات ۲۲ الی ۳۰ مطروحه در متن پرسش‌نامه، مبین این مطلب است که از تعداد ۳۰ نفر جامعه آماری، تعداد ۶ نفر (٪۱۸/۸) گزینه خیلی زیاد، تعداد ۴ نفر (٪۱۲/۳) گزینه زیاد، تعداد ۳ نفر (٪۸/۸) گزینه متوسط، تعداد ۱۰ نفر (٪۳۳/۴) گزینه کم و تعداد ۸ نفر (٪۲۶/۷) گزینه خیلی کم را در توفیق اصول لیبرال - دمکراسی و ادعاهای نظریه‌پردازان غربی (فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون) نسبت به اجرای

پروژه جهانی‌سازی، قائل شده‌اند.

۳) تحلیل کلی مربوط به سؤال فرعی ۲:

مکتب لیبرال - دموکراسی و اکثر نظریه‌پردازان غربی (مانند فرانسیس فوکویاما و ساموئل هانتینگتون) جهانی‌شدن را یک «پروسه» و میل خود به خودی تاریخ به یک پارچگی عینیت‌ها، ذهنیت‌ها و کثرت‌ها نمی‌دانند، بلکه آن را پروژه یا فرایند طرح‌ریزی شده، و مجموعه‌ای از الزامات نظری پیرامون چگونگی اقامت در «دهکده جهانی» - که خود آن را وعده می‌دهند - می‌پندارند. بنابراین به وضوح می‌توان در ادبیات سیاستمداران کشورهای غربی، حاکمیت لیبرالیسم بر زندگی بشر و شکست دیگر مکاتب را در برابر آن یافت. مکتبی که اعتقاد به حاکمیت زور جهت رهبری بر جهان، اداره دنیا با رویکرد سکولاریستی، انحصاری‌شدن دانش و فن‌آوری‌های پیشرفته در انحصار کشورهای خاص، اصالت دادن انسان محوری بر خدا محوری، تاکید داشتن بر عقل مادی و ارجح بودن منافع اقتصادی در تمامی فعالیت‌های اجتماعی و ... دارد، از توان و جاذبه لازم جهت جلب اعتماد جامعه بشری و تأمین سعادت مادی و معنوی انسان برخوردار نیست و ثمره گسترش چنین مرامی در سطح جهان، چیزی جز تبعیض و بی‌عدالتی نمی‌باشد. در ضمن، بر اساس اظهار نظر جامعه آماری این تحقیق، ۶۰٪/۱ گزینه‌های کم و یا خیلی کم، و ۳۱٪/۱ گزینه‌های خیلی - زیاد و زیاد و ۸٪/۸ گزینه متوسط را در توفیق مکتب لیبرال - دموکراسی نسبت به اجرای پروژه جهانی‌سازی، انتخاب کرده‌اند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف - نتیجه‌گیری:

۱. جهان امروزی نیازی حیاتی به نوعی از جهانی شدن دارد که بر اساس خدا محوری و رفع نیازهای فطری بشر پایه‌ریزی شود تا بدون توجه به رنگ پوست، نژاد و قومیت انسان‌ها به ایجاد امت واحد ختم شود و از هرگونه تبعیض، بی‌عدالتی، انحصارطلبی و... مبرا باشد و سعادت دنیوی و اخروی بشر را تأمین نماید.

بدیهی است که این ویژگی‌ها در جهانی شدن بر اساس اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه و آله‌وسلم) به عینیت و منصفه ظهور خواهد رسید. زیرا، تضمین تحقق دیدگاه اسلام در خصوص پایان تاریخ و تشکیل حکومت جهانی مهدی (عج) آیات نورانی قرآن کریم و روایات متواتر ائمه معصومین (علیهم‌السلام) می‌باشد، و اصلاً مفهوم "انالله و انالیله راجعون" به معنای حرکت از کثرت به سوی وحدت؛ و به عبارتی جهانی شدن الهی است. بنابراین می‌توان گفت که دین مبین اسلام، هم از بُعد جلب حمایت الهی جهت تحقق وعده‌اش که همانا تشکیل حکومت مهدوی است، و هم از بُعد وجوه عقلی و نقلی در انجام پروسه جهانی شدن اسلامی صد در صد موفق خواهد بود.

۲. اکثر اصول مکتب لیبرالیسم با خواسته‌های فطری و خدا محورانه بشر انطباق و هم‌خوانی لازم را ندارد و بر اساس حاکمیت زور بر جهان، اداره دنیا با رویکرد سکولاریستی، اصالت دادن انسان محوری بر خدا محوری، ارجحیت منافع اقتصادی بر تمامی فعالیت‌های اجتماعی و تعارض آموزه‌های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی با فطرت انسانی... استوار شده است. بنابراین از جاذبه و توان لازم جهت جلب اعتماد عمومی و تأمین سعادت دنیوی و اخروی بشر برخوردار نیست و نمی‌تواند توفیق‌چندانی را در اجرای پروژه جهانی شدن کسب نماید. از سویی با توجه به آنکه، میل به جاودانگی در سرشت تمامی انسان‌ها نهادینه شده است، می‌توان گفت: آن دسته از نظریه‌پردازان لیبرال - دمکراسی که مبنای تفکر خود را بر انسان محوری استوار کرده‌اند و از پایان تاریخ سخن گفته‌اند (فرانسیس فوکویاما) در واقع به مقابله با میل به جاودانگی در انسان، پرداخته‌اند! بنابراین، نتیجه تفکرات آنان نمی‌تواند انسان محورانه باشد و ادعای آنان در اولویت داشتن نیازهای انسان بر همه چیز، تنها در راستای انحراف اذهان دیگران و دست‌یابی به امیال حیوانی و مادی است، نه رقم زدن سعادت دنیوی و اخروی برای انسان. با توجه به آنکه، برای انسان خاتمه زندگی مادی وجود دارد، لیکن پایان تاریخ وجود ندارد؛ بنابراین، به نظر می‌آید که فرانسیس فوکویاما با طرح نظریه پایان تاریخ و آخرین بشر خود، قصد داشته که با واژه سازی زیرکانه، پایان دنیای مادی را خاتمه زندگی جاودانی بشر معرفی کند و به اصطلاح بر نظرات انسان محورانه و دنیا خواهانه

غربی - که خود از مروجان آن است - صحنه گذارد.

۳. یکی از ارکان نظریه ساموئل هانتینگتون عبارت از "ضرورت برخورد تمدن‌ها به دلیل نبود سیطره بلامنازعه یک تمدن" می‌باشد. در ضمن، وی دلیل برخورد دولت‌ها را نوعی برخورد تمدنی می‌داند. لذا، این نقد به ادعای هانتینگتون وارد می‌آید که اساساً، تلاش هژمونی غرب در راستای حاکمیت بلامنازعه تمدن خود بر سایر تمدن‌هاست که موجب برخورد تمدنی و درگیری دولت‌ها با یکدیگر شده است. به عبارت دیگر، ماهیت سیطره بلامنازعه یک تمدن انسان‌محورانه بر دیگر تمدن‌ها، برخورد ساز است، نه برخورد زدا.

۴. اوضاع کنونی اقتصادی بسیاری از کشورهای جهان (به ویژه کشورهای اروپایی مانند: یونان، اسپانیا، ایتالیا، فرانسه و حتی خود ایالات متحده آمریکا) گواهی بر این ادعاست که جهانی‌شدن غربی که بر اساس کسب منافع اقتصادی بیش‌تر، بنا شده است، حتی در رفع مشکلات و مدیریت بحران‌های روز افزون اقتصادی (افزایش بیکاری، اشاعه فقر، کاهش سطح دست‌مزدها و...) سردمداران مکتب لیبرال - دمکراسی موفق نبوده است، تا چه رسد به آنکه برای تمامی کشورهای جهان به تعیین تکلیف پردازد.

۵. اصرار لیبرال - دمکراسی بر انحصاری بودن دانش و فناوری‌های پیشرفته در دستان هژمونی غرب و کشورهای خاص، مغایر با ادعای آنان در تأمین خواسته‌های بشر است. همین برخورد تبعیض‌آمیز آنها با موضوع هسته‌ای ایران و تأکیدشان بر توقف فعالیت‌های هسته‌ای کشورمان، دلیلی بر جدیت‌شان نسبت به انحصاری کردن علمی است که مدعی‌اند، سیاره‌ای شدن جهان و بروز پدیده دهکده جهانی در اثر توسعه و پیشرفت آن انجام گرفته است.

۶. ایفای نقش جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق آرمان مقدس و وعده الهی یعنی حکومت مهدوی یک وظیفه اساسی برای نظام تلقی می‌شود و فراهم آوردن شرایط جهانی شدن با رویکرد اسلام که امتدادش به تشکیل حکومت مهدوی می‌انجامد؛ منوط به انجام فعالیت‌های ملی و فراملی است.

ب- پیشنهاد:

بنابراین پیشنهاد می‌شود: جمهوری اسلامی ایران ضمن مطرح کردن خود به عنوان یک الگو، با بهره‌گیری از شرایط امروزی محیط بین‌الملل و فرهنگ غنی اسلام، در نهایت ظرافت به اشاعه ارزش‌های والای انسانی و اسلامی در سطح جهان پردازد و با انجام فعالیت‌های داخلی و خارجی، شرایط لازم را جهت جهانی شدن با رویکرد اسلام فراهم آورد.

فهرست منابع

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه.

- منابع فارسی:

- "الارشاد" نوشته شیخ مفید (محمد ابن محمد مفیدعکبری بغدادی) ترجمه حسین موسوی مجاب، ۱۳۸۸، نشر سرور
- ادیب، مصطفی، ۱۳۸۸، "تفکر شیعی و پدیده جهانی شدن"، انتشارات دعا.
- "انقلاب اسلامی ایران"، ۱۳۸۹، دفتر نشر معارف، چاپ ۴۴.
- بیگدلی، علی، ۱۳۸۴، "ریشه یابی نظریه برخورد تمدن‌ها"، سیاست خارجی.
- چامسکی، نوآم، ۲۰۰۶ میلادی، "یازده سپتامبر و حمله آمریکا به عراق".
- حسینی شیرازی، سید محمد، ۱۳۸۷، "اسلام و جهانی شدن"، نشر یاس زهرا (سلام‌الله علیه).
- راغب، امیر، ۱۳۸۸، "مقاله انقلاب اسلامی و چالش امپراطوری جهانی سازی"، سایت هم اندیشی.
- غنی نژاد/ موسی. ۱۳۷۱، "پایان تاریخ و آخرین انسان، اطلاعات سیاسی/ اقتصادی"، شماره ۶۳.
- قانع بصری/ محسن، ۱۳۸۸، "هانتینگتون تغییر عقیده داده‌ام- فکرنو".
- کاظمی/ علی اصغر، ۱۳۸۰، "جهانی شدن فرهنگ و سیاست"، نشر قو.
- "مکیال‌المکارم فی فوائدالدعاء القائم"، ۱۳۶۹ قمری، نوشته سید محمد تقی موسوی اصفهانی، ترجمه مهدی حائری قزوینی، ۱۳۸۵ دفتر انتشارات بدر
- نصر/ سید حسین، "رویارویی تمدن‌ها و سازندگی آینده بشر"، نشر کلک، شماره ۶۰.
- هانتینگتون/ ساموئل، "رویارویی تمدن‌ها"، ترجمه مجتبی امیری، اطلاعات سیاسی، اقتصادی، شماره ۶۹.
- "نیایع‌الموده"، نوشته شیخ سلیمان ابن شیخ ابراهیم معروف به بابا خواجه الحسینی البلخی القندوزی

- منابع انگلیسی

- Sidney Verba, "Comparative Political Culture", in Lucian w. Pye and Sidney Verba, (Eds.), Political Culture and Political Development (Princeton, N.J. Princeton University Press, 1965).
- Stephen White, Political Culture and Soviet Politics (London: Macmillan, 1979), p.1.

